

NGOẠI NGỮ VỚI BẢN NGỮ

HOÁN DỤ Ý NIỆM BỘ PHẬN CƠ THỂ NGƯỜI BIỂU TRƯNG CHO TÂM TRẠNG, TÌNH CẢM TRONG THÀNH NGỮ CHỨA YẾU TỐ “ĐẦU”, “MẶT”, “MẮT” TIẾNG ANH VÀ TIẾNG VIỆT

NGUYỄN NGỌC VŨ
(TS, ĐHSP Tp Hồ Chí Minh)

1. Đặt vấn đề

Trong thành ngữ, hoán dụ ý niệm cùng với ẩn dụ ý niệm đóng một vai trò quan trọng trong việc tạo nghĩa. Vai trò của hoán dụ và ẩn dụ ý niệm trong việc tạo nghĩa cho thành ngữ thường là kích hoạt những tri thức quy ước hình thành trong quá trình ý niệm hóa thể giới và giúp cho các chủ thể giao tiếp suy ra nghĩa hàm ẩn dựa trên cơ sở nghĩa tường minh. Có thể nói hoán dụ ý niệm và ẩn dụ ý niệm chính là cầu nối giúp chủ thể giao tiếp đưa tri thức quy ước và kinh nghiệm vào quá trình giải mã nghĩa hàm ẩn của thành ngữ. Để làm rõ hơn vai trò của hoán dụ ý niệm trong việc tạo nghĩa thành ngữ và góp phần tìm hiểu thêm lớp thành ngữ chứa yếu tố chỉ bộ phận cơ thể người, trong khuôn khổ bài báo này, chúng tôi sẽ lần lượt phân tích hoán dụ ý niệm “bộ phận cơ thể người biểu trưng cho tâm trạng, tình cảm” thông qua các thành ngữ tiếng Anh và tiếng Việt có chứa yếu tố “đầu”, “mặt” và “mắt”.

2. Vai trò của ẩn dụ ý niệm và hoán dụ ý niệm trong việc tạo nghĩa cho thành ngữ

Theo phân tích của các nhà ngôn ngữ học tri nhận thì ẩn dụ được định nghĩa là một công cụ mà thông qua nó những trải nghiệm mơ hồ của con người được ý niệm hóa dựa trên những trải nghiệm cụ thể hơn. Lakoff (1987) cho rằng khá nhiều trải nghiệm của chúng ta được tạo thành theo phương thức ẩn dụ thông qua một số lượng hữu hạn các

lược đồ hình ảnh, chẳng hạn như lược đồ hình ảnh về sự chứa đựng. Lược đồ hình ảnh này được tạo ra bởi một vật chứa đựng có phía trong, phía ngoài và được xét trong một không gian ba chiều. Qua quá trình khảo sát Lakoff đã phát hiện ra rằng lược đồ hình ảnh về sự chứa đựng được áp dụng theo phương thức ẩn dụ đối với một số lượng lớn các phạm trù ý niệm phi không gian. Ví dụ phạm trù ngôn ngữ, tình cảm vốn có tính phi không gian nhưng vẫn được ý niệm hóa thành vật chứa đựng như trong ngữ “empty words” và “to be in love” của tiếng Anh.

Phép ẩn dụ ý niệm khi được xem xét ở cấp độ cơ bản nhất chính là cơ sở tạo nghĩa cho nhiều cách biểu đạt mang tính thành ngữ. Chẳng hạn như thành ngữ “to let off steam” có thể tách ra thành hai đơn vị cấu thành là “let off” và “steam”. Nghĩa tổng quát của nó có thể hiểu là xả ra hay trút ra cơn giận dữ. Theo như phân tích của Lakoff (1987) và Kovecses (2002) thì sự giận dữ thường được hiểu theo phương thức ẩn dụ như sau “mind is a container” (cái đầu là một vật chứa) và “anger is a hot fluid in a container” (cơn giận dữ là nước nóng ở trong một vật chứa). Trong trường hợp này, việc thiết lập quan hệ giữa nghĩa tường minh của “steam” (hơi nước) và nghĩa hàm ẩn “anger” (sự giận dữ) hoàn toàn có thể hiểu được cả về thực nghiệm lẫn tri nhận bởi vì hơi nước có sức mạnh - có thể chuyển động động cơ. “Steam” được xem là hơi nước đun nóng và

việc xả hơi nước nóng thể hiện cơn giận dữ đang dần dần nguôi đi.

Hoán dụ ý niệm được hiểu là việc sử dụng một đặc điểm riêng để nhận dạng một thực thể phức tạp hơn. Đây chính là một trong những đặc điểm cơ bản của khả năng tri nhận. Theo Lakoff (1987) chúng ta rất thường xuyên sử dụng những khía cạnh hay đặc điểm dễ nhận biết, dễ cảm nhận của một thực thể nào đó để biểu trưng cho toàn bộ hay một số mặt, một số phần của thực thể ấy.

Kovecses (2002: 208 – 209) cho rằng hoán dụ ý niệm "the hand stands for the activity" (bàn tay biểu trưng cho hoạt động) được sử dụng trong khá nhiều biểu đạt có tính thành ngữ như "hold one's hand" (nắm tay ai), "put one's hands in one's pockets" (cho tay vào túi), "turn one's hand to something" (với tay lấy vật gì), "join hands with somebody" (bắt tay với ai). Cơ sở cho điều này là con người thường sử dụng tay của mình để thực hiện các hoạt động. Khi xem xét thành ngữ "join hands with somebody" từ góc nhìn hoán dụ ý niệm chúng ta có thể dễ dàng thấy rằng bàn tay trong thành ngữ này biểu trưng cho hành động. Ngoài ra chính tri thức quy ước đóng vai trò nối các từ "join", "hands", "with" và "somebody" lại với nhau vì trong thực tế tay là chỗ để chúng ta nắm lấy hay liên kết với người khác. Kết hợp tri thức nền và hiểu biết về hoán dụ ý niệm chúng ta có thể giải mã thành ngữ này thành "liên kết hoạt động với người khác". Quá trình xử lý tri nhận này giúp tạo ra nghĩa của thành ngữ này là "hợp tác với ai đó". Ở đây tri thức nền và hoán dụ ý niệm có một vai trò quan trọng.

Như vậy chúng ta có thể thấy là hoán dụ ý niệm cũng như ẩn dụ ý niệm đóng một vai trò quan trọng trong quá trình tạo ra thành ngữ. Thông qua sự tương cận về ý niệm, hoán dụ ý niệm làm chúng ta liên tưởng nghĩa tường minh với nghĩa hàm ẩn.

3. Một số hoán dụ ý niệm trong thành ngữ chứa yếu tố “đầu”, “mặt” và “mắt” tiếng Anh và tiếng Việt

a. Cái đầu biểu trưng cho tình cảm, thái độ

Thành ngữ “to be hot – headed” (tính tình nóng nảy) trong tiếng Anh có thể truy nguyên cơ sở hình thành từ ý nghĩa hoán dụ “cái đầu biểu trưng cho tính khí”. Kiến thức về sinh lí học cho chúng ta biết rằng khi ai đó nổi giận, nhiệt độ thân thể của họ sẽ tăng nhẹ và họ có thể cảm nhận được sự thay đổi nhiệt độ này ở phần phía trên cơ thể, đặc biệt là vùng mặt do nhịp tim tăng lên. Với kiến thức sinh lí học cộng với hoán dụ ý niệm trên, người ta có thể rút ra nghĩa của thành ngữ này là “dễ dàng nổi nóng”. Chính hoán dụ ý niệm trên cũng là cơ sở ý nghĩa cho thành ngữ “to keep a cool head” (giữ một cái đầu lạnh) của tiếng Anh như trong ví dụ “These are high pressure situations and you have to keep a cool head” (Đây là những tình huống áp lực cao đòi hỏi anh phải giữ một cái đầu lạnh). Thành ngữ này chỉ những người phải đối mặt với một tình huống khó khăn cần phải giải quyết mà họ vẫn có thể bình tĩnh và giải quyết được vấn đề. Chính vì họ không xúc động, không nổi nóng nên nhiệt độ cơ thể không đổi mà vẫn ở trạng thái bình thường, khác hẳn với trường hợp một người nào đó xúc động. Như vậy hoán dụ ý niệm “cái đầu biểu trưng cho tính khí” dường như kết nối tri thức qui ước vô thức này với nghĩa của thành ngữ là “hành động không hoảng hốt, không xúc động; hành động một cách bình tĩnh”. Tương tự như vậy, chúng ta có một số thành ngữ khác trong tiếng Anh như trong các ví dụ sau đây:

- If his newspaper doesn't arrive by breakfast time, he's like a bear with a sore head (Nếu không có báo đọc vào giờ ăn sáng, hẳn rất cau có khó chịu).

- The best we can do is keep our heads down and hope that people will soon get used to the new system (Điều hay nhất

chúng ta có thể làm là chịu đựng và hi vọng mọi người sẽ sớm làm quen với chế độ mới).

- When this country has full employment and an education system for all, then we can hold our head up high (Khi đất nước này có đủ công ăn việc làm và một hệ thống giáo dục cho mọi người, chúng ta có thể ngẩng cao đầu tự hào).

Khi ai đó ở trong trạng thái “like a bear with a sore head” thì người đó rất dễ cáu gắt và giận dữ; “Keep your head down” thể hiện một thái độ nhún nhường, cam chịu và không phản kháng, còn “Hold your head up high” thể hiện niềm tự hào về một việc nào đó. Trong những ví dụ này hình dáng và tư thế của cái đầu đã được người Anh ý niệm hóa theo miền ý niệm tình cảm và thái độ. Cơ chế hoán dụ ý niệm này kết hợp với kinh nghiệm sống về tư thế của cái đầu mỗi khi con người thể hiện thái độ sẽ giúp cho người học ngoại ngữ hiểu được các thành ngữ trên không mấy khó khăn.

Nếu trong thành ngữ tiếng Anh chúng ta có thể tìm được một số thành ngữ chứa yếu tố đầu chỉ tình cảm, thái độ thì dạng thành ngữ này trong tiếng Việt rất ít. Trong số 61 thành ngữ chứa yếu tố “đầu” mà chúng tôi thống kê được trong *Từ điển thành ngữ tiếng Việt* của Việt Chương (2003) và Nguyễn Như Ý (1995), chỉ có thành ngữ “gãi đầu gãi tai” là có liên quan đến hoán dụ ý niệm trên. “Gãi đầu gãi tai” diễn tả trạng thái bối rối mà lí trí chưa phân định được phải trái nên khó diễn đạt bằng lời hoặc cũng có thể do người nói ngại ngần không tiện nói ra ý nghĩ của mình. Lí do của điều này có thể là vì ở văn hóa phương Tây người ta coi trọng việc thể hiện tình cảm và tư tưởng qua cử chỉ và điệu bộ cơ thể. Vì thế mà các tư thế, cử chỉ của những bộ phận cơ thể như “mắt”, “đầu”, “tay” v.v. đi vào thành ngữ nhiều hơn. Văn hóa phương Đông thì lại thiên về giao tiếp qua trực giác, ít dựa vào điệu bộ cơ thể, nên tiếng Việt ít có thành ngữ mô tả thái độ và tình cảm thông qua điệu bộ cơ thể.

b. Khuôn mặt biểu trưng cho tâm trạng con người

Stracker (1993) có nhận xét rằng trong nhiều nền văn hóa, “khuôn mặt” có liên hệ mật thiết đến bản chất bên trong, những cảm xúc sâu kín, tình cảm, thái độ và cả đặc trưng văn hóa của nhận thức về tội lỗi và sự xấu hổ. Trong cả tiếng Anh lẫn tiếng Việt có khá nhiều thành ngữ dường như được khởi tạo từ mối liên hệ giữa miền ý niệm “khuôn mặt” và miền ý niệm “tâm trạng con người”. Chính cơ chế tri nhận này đã tạo ra thành ngữ “to put on a friendly face” trong tiếng Anh để diễn đạt ý “có nét thân thiện trên khuôn mặt”. Kinh nghiệm sống cho chúng ta biết rằng các điệu bộ trên khuôn mặt có thể nói lên được tình cảm và thái độ của người khác. Chính điều này cho phép chúng ta hiểu được nghĩa của một số thành ngữ như:

- As soon as I saw her I knew it was bad news. She had a face as long as a wet week (Khi vừa thấy bà ấy là tôi biết có tin xấu. Trông mặt bà ấy như đưa đám).

- 'Why've you got such a long face?' 'My boyfriend doesn't want to see me any more' ('Sao nhìn mặt cậu buồn thế?' 'Thằng bồ tớ nó bảo không muốn gặp tớ nữa')

- They've had some bad luck, but they've put a brave face on their problems (Họ gặp vận đen nhưng vẫn tỏ ra rất mạnh mẽ).

- You'll be the one who has egg on your face if it goes wrong (Nếu mọi chuyện đổ bể anh sẽ là người bị bẽ mặt đấy).

- It's pop music that's sexy, colourful and in your face (Chính nhạc pop là thứ nhạc gợi dục, màu mè và gây sốc).

- 'I hate pepperoni pizza!' he said, making a face ('Tôi ghét bánh pizza nhiều tiêu'. Anh ta nói mặt mày nhăn nhó).

- He refused to admit he made a mistake because he didn't want to lose face (Anh ta không chịu nhận lỗi vì sợ mất thể diện).

- I can never play jokes on people because I can't keep a straight face (Tôi

không bao giờ nói xạo để trêu người khác được vì tôi rất khó giữ một bộ mặt nghiêm túc).

Các thành ngữ trên đều có nguồn gốc từ việc ý niệm hóa các cử động trên khuôn mặt. Khi vui vẻ, tươi cười thì các cơ mặt sẽ kéo hai gò má sang hai bên khiến người ta có cảm tưởng khuôn mặt ngắn đi. Ngược lại khi buồn rầu, ủ rũ thì các cơ mặt xệ xuống khiến khuôn mặt có vẻ dài ra. Vì vậy, thành ngữ “a face as long as a wet week” và “a long face” được dùng để diễn tả tâm trạng buồn bã. Khi người nào đó “keep a straight face” thì anh ta đang cố gắng không để cho cơ mặt cử động, hay nói khác đi là cố gắng giấu cảm xúc của mình. Nghĩa hàm ẩn của thành ngữ này là cố gắng không để lộ cảm xúc của mình. Trong tiếng Việt, chúng ta cũng có tương đối nhiều thành ngữ chứa yếu tố “mặt” có hoán dụ ý niệm “khuôn mặt biểu trưng cho con người” như:

• mặt đỏ tía tai	• mặt vàng như nghệ
• mặt nặng mày nhẹ	• mặt xám mày xanh
• mặt nặng như chì	• mặt ủ mày chau
• mặt nặng như đá đeo	• nặng mặt sa mày
• mặt ngắn tò te	• sung mày sung mặt
• mặt nhẵn như bị	• tối mày tối mặt
• mặt như chàm đỏ	• đỏ mặt tía tai
• mặt sung mày sĩa	• mặt cắt không còn hột máu
• mặt tái như gà cắt tiết	• mặt đỏ như gấc chín
• mặt tươi như hoa	

Các hình ảnh miêu tả tâm trạng con người đều xuất phát từ kinh nghiệm sống. Chúng ta biết rằng ai nghe tiếng kèn cũng lạ tai nên thích thú. Càng thích thú lắng tai nghe thì

mặt lại càng ngơ ngẩn theo sức cuốn hút của tiếng kèn. Chính từ kinh nghiệm thực tế trên cùng với hoán dụ ý niệm “khuôn mặt biểu trưng cho tâm trạng con người”, ta có thể hiểu nghĩa hàm ẩn của câu thành ngữ “mặt ngắn tò te” nói đến cử chỉ của người đang ở trong trạng thái ngơ ngẩn vì quá ngạc nhiên trước một sự việc mình chưa hiểu đầu đuôi thế nào cả. Câu “mặt như chàm đỏ” hay “mặt đỏ như gấc chín” dùng màu sắc trong tự nhiên để miêu tả trạng thái cảm xúc. Chàm vốn là loại cây cỏ có lá màu xanh sẫm được chiết xuất để làm thuốc nhuộm vải. Chúng ta cũng biết khi ai đó ở trong tâm trạng quá sợ hãi thì các mạch máu co hết lại và khuôn mặt trở nên “xanh mét”. Như vậy, “mặt như chàm đỏ” chỉ tâm trạng quá sức lo sợ hay kinh hãi ở một người nào đó. Chúng ta cũng biết rằng quả gấc khi chín có màu đỏ rất tươi. Đây cũng chính là màu sắc khuôn mặt khi người ta then thùng mắc cỡ do máu dồn vào các vi mạch dẫn trên khuôn mặt. Vì thế, “mặt đỏ như gấc chín” chỉ trạng thái then thùng hay xấu hổ. Thế nhưng nếu khuôn mặt đỏ sậm lên đến mức “mặt đỏ tía tai” thì rõ ràng là người ta đang ở trong tâm trạng giận dữ. Trường hợp của thành ngữ “mặt nặng như đá đeo” chúng ta cũng có cách phân tích tương tự. Bình thường khi tươi vui thì người ta mặt mày hớn hờ, đầu ngẩng cao để thể hiện sự vui mừng với mọi người còn khi buồn bực hay bất mãn thì khuôn mặt thường cau có lúc nào cũng cúi gằm xuống và tránh giao tiếp như có đá đeo vậy. Các ví dụ trên cho chúng ta thấy một điểm rõ ràng là kinh nghiệm sống có từ thế giới khách quan đóng một vai trò quan trọng trong việc tạo lập thành ngữ. Một khi xác định thêm được cơ chế tri nhận như ẩn dụ hay hoán dụ ý niệm trong việc hình thành thành ngữ thì việc giải nghĩa thành ngữ cũng không phải khó khăn.

c. Đôi mắt là cửa sổ của tâm hồn

Từ xưa đến nay con người luôn quan sát đôi mắt để dò xét tình cảm và thái độ của

người khác. Từ ánh mắt người ta có thể suy đoán được hành vi của người đối diện. Chính vì vậy mà trong tiếng Anh mới có các cách nói ‘She looked daggers at him’ (Cô ta nhìn hằn với ánh mắt căm hờn), ‘She has big baby eyes’ (Cô ấy có đôi mắt to tròn như em bé), ‘He has shifty eyes’ (Mắt thẳng đó cứ nhìn ngang nhìn dọc), ‘She has inviting eyes’ (Cô ấy có đôi mắt mời mọc), v.v.. Khi sử dụng những cách nói như vậy cả người Anh lẫn người Việt đều nói về kích thước của đồng tử hay còn gọi là con ngươi của mắt. Trong điều kiện ánh sáng bình thường đồng tử mắt con người sẽ chuyển từ trạng thái nở ra sang co vào khi tình cảm chuyển từ tích cực sang tiêu cực. Ngược lại khi từ tâm trạng tiêu cực sang tích cực thì mắt chúng ta có xu hướng mở ra to hơn. Khi vui sướng đồng tử con người có thể giãn ra đến bốn lần kích thước bình thường. Trái lại, khi tức tối hay hận thù đồng tử có thể co nhỏ lại như mắt rắn hay mắt dơi. Chính vì đôi mắt có khả năng thể hiện tình cảm con người phong phú như vậy mà đôi mắt thường xuyên được ý niệm hóa theo miên ý niệm tình cảm. Chúng ta có thể thấy được điều này qua các thành ngữ tiếng Anh sau:

- His youngest son was the apple of his eye (Thằng con út là cục cưng của anh ta).

- She began to talk about her son who had died and by the end of her speech there wasn't a dry eye in the house (Bà bắt đầu kể về đứa con đã chết và cuối bài nói chuyện không có ai trong nhà là không khóc cả).

- I think you have an admirer. That man in the corner is giving you the glad eye (Tôi nghĩ là cô có người ái mộ rồi. Gã đứng trong góc kia cứ nhìn cô mãi kìa).

- She left her husband because she was fed up with his roving eye (Cô ấy bỏ chồng vì chán ngấy cái ánh mắt hau háu mỗi khi thấy gái của gã).

- I cried my eyes out when my cat died (Tôi khóc hết nước mắt khi con mèo của tôi bị chết).

- Sally spent the whole evening making eyes at Stephen (Suốt buổi tối Sally liếc mắt đưa tình với Stephen).

- You're a sight for sore eyes, all dressed up in your new outfit (Hôm nay em mặc toàn đồ mới làm anh ngây ngất cả người).

- Ken's been making sheep's eyes at his ex-girlfriend all night (Suốt buổi tối Ken nhìn con bò cũ không chớp mắt).

Ở các ví dụ trên, hình dáng và cử chỉ của đôi mắt đã được ý niệm hóa để thể hiện tình cảm của con người. Khi người ta liếc ngang liếc dọc thì con người sẽ di chuyển liên tục và đây thường là hành vi xấu. Do đó “roving eyes” được dùng để chỉ những anh chàng mỗi khi nhìn thấy gái đẹp là nhìn lên nhìn xuống, nhìn ngang nhìn dọc về thềm muốn. Rõ ràng là không bà vợ nào muốn sống chung với một ông chồng như vậy. Tương tự như vậy, khi biểu lộ sự thích thú với người khác giới người ta hay chớp mắt làm duyên và thành ngữ “to make eyes” được dùng trong trường hợp này. Thành ngữ “to make sheep eyes” lại mượn hình ảnh mắt con cừu vốn rất to và ít động đậy để diễn tả cái nhìn như dính keo vào người khác. Từ những tri thức quy ước như trên cùng với hoán dụ ý niệm “đôi mắt biểu trưng cho tình cảm” chúng ta thấy rằng việc suy diễn ý nghĩa của thành ngữ là không khó.

Tiếng Việt cũng có tương đối nhiều thành ngữ có nguồn gốc từ hoán dụ ý niệm “đôi mắt biểu trưng cho tình cảm” như:

• đầu mày cuối mắt	• mắt la mày lét
• mắt thao láo	• mong đỏ con mắt
• mắt sắc như dao	• (nước) mắt cá
cau	sầu
• mắt trắng dã	• (nước) mắt lưng tròng
thâm	• thao láo mắt éch
• mắt trợn trừng	• tiếc rỏ máu mắt
• mắt trước mắt sau	• trơ mắt éch

Thành ngữ “đầu mày cuối mắt” diễn tả sự ung ý, bằng lòng của người con gái. Đây là một cách nói không cần ngôn ngữ thể hiện tình cảm một cách kín đáo nhưng nhiều ý nghĩa. Mắt được xem là “sắc như dao cau” là mắt tinh anh, lạnh lợi hay liếc lách của những cô gái đa tình. Các thành ngữ “mắt thao láo”, và “trơ mắt ếch” đều mượn hình ảnh đôi mắt nhìn chăm chăm một cách vô hồn của con ếch để nói đến thái độ bất lịch sự, thiếu thân thiện của những người có kiểu nhìn như vậy. Như đã phân tích ở trên, khi tức giận người ta thường hay trừng đôi mắt nhìn người khác với vẻ thách thức. Vì vậy thành ngữ “mắt trợn trừng” chỉ thái độ nóng nảy, không nhẫn nhịn trước những chuyện bất bình. Còn các thành ngữ “mắt la mày lét” hay “mắt trước mắt sau” lại được dùng để diễn tả vẻ gian tà, không lương thiện và có ý đồ bất chính. “Nước mắt cá sấu” có từ thực tế là loài cá sấu thường tiết nước mắt để bảo vệ giác mạc chứ không phải đau khổ gì. Thành ngữ này được dùng để nói đến thái độ giả tạo, đạo đức giả. Từ các ví dụ được phân tích ở trên chúng ta thấy rằng cả người Anh và người Việt đều có cách ý niệm hóa đôi mắt theo miền ý niệm tình cảm rất phong phú.

4. Kết luận

Qua việc phân tích hoán dụ ý niệm “bộ phận cơ thể người biểu trưng cho tình cảm và thái độ” ở trên, chúng ta thấy, về cơ bản, hoán dụ ý niệm có vai trò quan trọng trong việc tạo nghĩa hàm ẩn cho thành ngữ. Nghĩa của thành ngữ có thể suy ra được nếu hình ảnh và ý niệm tri nhận mà nó sử dụng trùng với hình ảnh và ý niệm tri nhận trong tiếng mẹ đẻ. Tất nhiên, kết luận này chỉ đúng với những thành ngữ mà hình ảnh mà nó gọi ra trùng với ý niệm hoán dụ đã được tri nhận sẵn trong tư duy của chúng ta mà thôi. Thành ngữ từ lâu vẫn được xem là một bộ phận quan trọng trong bất kì ngôn ngữ nào

nhưng việc dạy và học thành ngữ tiếng nước ngoài vẫn gặp nhiều trở ngại do phải nhớ nghĩa hàm ẩn. Chính vì vậy, trong quá trình giảng giải nghĩa của thành ngữ tiếng nước ngoài chúng ta cần chú trọng nhiều hơn đến việc cung cấp tri thức nền và tri thức quy ước để người học có thể hiểu và nhớ thành ngữ một cách dễ dàng.

Tài liệu tham khảo

1. Dirven, R. (2003). Metonymy and Metaphor: Different mental strategies of conceptualization. In R. Dirven, & R. Poring, *Metaphor and metonymy in comparison and contrast* (pp. 75-110). Berlin: Mouton de Gruyter.
2. Kovecses, Z. (1986), *Metaphors of Anger, Pride and Love*. Amsterdam: John Benjamins.
3. Kovecses, Z. (2002), *Metaphor: A Practical Introduction*. Oxford: Oxford University Press.
4. Lakoff, G. & Johnson, M., 1980. *Metaphor we live by*. Chicago: University of Chicago Press.
5. Lakoff, G., 1987, *Women, Fire and Dangerous Things*. Chicago: University of Chicago Press.
6. Lý Toàn Thắng (2005), *Ngôn ngữ học tri nhận: Từ lý thuyết đại cương đến thực tiễn tiếng Việt*. Hà Nội: Nhà xuất bản KHXH Hà Nội.
7. Nguyễn Như Ý, Nguyễn Văn Khang, Phan Xuân Thành (1993), *Từ điển thành ngữ Việt Nam*. Hà Nội: NXB Văn hóa.
8. Stracker, I. (1993), *Cultural variations in the concept of 'face'*. Retrieved 3 27, 2008, from Department of Anthropology and African Studies: http://www.ifeas.uni-mainz.de/ethno/kulturanthro_afrika/FACE.html
9. Trần Văn Cơ (2007), *Ngôn ngữ học tri nhận*. Hà Nội: Nhà xuất bản KHXH Hà Nội.
10. Việt Chương (1998), *Từ điển thành ngữ tục ngữ - ca dao Việt Nam*. Quyển hạ. Đồng Nai: NXB Đồng Nai.
11. Việt Chương (1998), *Từ điển thành ngữ tục ngữ - ca dao Việt Nam*. Quyển thượng. Đồng Nai: NXB Đồng Nai.

(Ban Biên tập nhận bài ngày 21-07-2008)